

Tjenesten end tidligere. Jeg vilde tro, at der ad denne Vej, ved at staffe Arbejds-klassen Jord kunde hjælpes til en større Stabighed i Dyndeforholdene. Man kunde gøre det ved at sige til de unge Mennesker, der begynde deres Tjeneste: Naar I have tjent i 10 Aar, eller hvorkænge man nu vil sætte, og I saa have en lille Kapital, f. Eks. paa 800 Kr. — hvilket jo ikke er noget urimeligt højt Beløb for en Tjenestetid af 10 Aar, idet Lønnen jo for Karlene er mellem 2 og 300 Kr., medens den for Pi-gernes Bedkommende er noget mindre, maa-ste omtrent Halvdelen — saa skal der staa smaa Gjendomme rede, hvor I kunne faa Bøngvilkfaarene ordnede paa en forholdsvis god og betryggende Maade. Naar man saa endvidere kunde tilføje, at det at have været i samme Tjeneste i længere Tid, skal være et anbefalende Moment, tror jeg, at der vil være gjort noget for at staffe større Stabi-litet i Tjenesteforholdene. Nu hører jeg jo nok, at man siger: Saa er det jo den pure Egoisme, der er Drivkraften, naar I vilde have flere Huse. Ja, men naar det nu er heldigt for alle, baade for Tjenestefolkene og for deres kommende Hjem, kan Driv-kraften jo være, hvad den være vil, det fører jo alligevel til noget virkelig godt; og vi kunne jo ikke forandre Drivkredsen i saa Henseende. Men der er ogsaa en anden mere etisk Grund, og det er den, at naar Husmændene fik deres smaa Huslodder under nogenlunde ordentlige Vilkaar, med ordentlige Besætninger og Hygninger, forudsat at de selv have en lille Kapital — og at den gaar med, maa stilles som en Fordring — vilde det hjælpe til, at der blev bedre og hyggeligere Hjem, saa at man ogsaa ad den Vej kunde komme til at faa baade det nyttige og det etiske forenet, og at disse hyggelige Hjem kunde blive en Virkeliggørelse af det, som Bøndepennerne fra Begyndelsen af dette og Slutningen af forrige Aarhundrede have drømt om. Det er en Arv, vi have at løfte, det var Reventlows Drøm, som vi kende den. Han vilde se en Mængde Huse med smukke Haver og hyggelige Indretning-ger; det kunne vi se af de Udtalelser, vi have fra den Tid, ja man kan se det paa selve Landbolovene fra Slutningen af for-rige Aarhundrede og Begyndelsen af dette. Jeg skal ikke henvise til de Love, der pege

bestemt i den Retning, jeg her har omtalt; men det er den store Arv, vi have at løfte, og det er forhaabentlig ogsaa det store Maal — Haabet bestæmmer jo ikke — der har foreløbet Agrarforeningen, fra hvem egentlig Initiativet er taget til denne Landbokommis-sion, at den egentlig skal være en Fort-sættelse af den anden store Landbokommis-sion, vi havde i Begyndelsen af dette Aar-hundrede og Slutningen af forrige. Det kan gerne være, man stiller sine Forhaab-ninger for højt; men det er dog værd at haabe, da der er stort Røre paa Spørgs-maalet, og da der ogsaa er Trang til Stede, at der ogsaa virkelig vil komme noget godt ud af det. Skulde jeg bruge et Billede, vilde jeg sige dette, at her i Husmands-klassen have vi den store uopdyrkede Jord, og meget i Fremtiden vil bero paa, hvor-ledes denne Opdyrkning foregaar. Natur-kræfterne for Opdyrkingen ere til Stede, kan den blive heldig, saa tror jeg, vi gaa en nogenlunde rolig og sikker Udvikling i Møde. Jordbunden er Husmandsklassen; men vandrer den til Kjøbenhavn og Købstæderne, tror jeg ikke, Opdyrkingen vil blive heldig. Jeg ser intet Held i at Storindustrien kommer til at florere. Det skal den, hvis der skal ske store Indvandring til Køb-stæderne; thi det er Afløbet for Arbejds-kraften. Jeg tror, at vore Landarbejdere — ja selv Høedeboerne — i Grunden have det bedre end adskillige af dem, der ere vandrede ind til Kjøbenhavn. Jeg henviser i saa Henseende til „Samaritanerne“, hvis Virk-somhed jeg naturligvis ikke skal komme ind paa; vi have ikke paa Landet haft Trang til noget lignende, saaledes som de have haft her i Kjøbenhavn. Men som sagt, saa vi de udmærkede Kræfter, der ligge i Hus-mandsklassen og Landarbejderne herind under Storindustrien, fører det let hen imod den socialistiske Stat, og den ærede sidste Taler ved jo nok, at den er jeg ingen Ven af. Jeg kan være enig med ham paa mange andre Punkter, men Formaalet for mit Ar-bejde, hvor ringe og ubetydeligt det end kan være, er blandt andet det at forhindre den socialistiske Stat, idet jeg, hvad den ærede sidste Taler jo ikke kan have noget imod, vil arbejde hen imod, at Sumsundsvil-kaarene blive saa gode, at den bliver baade overflødig og umulig, og kunde vi skabe